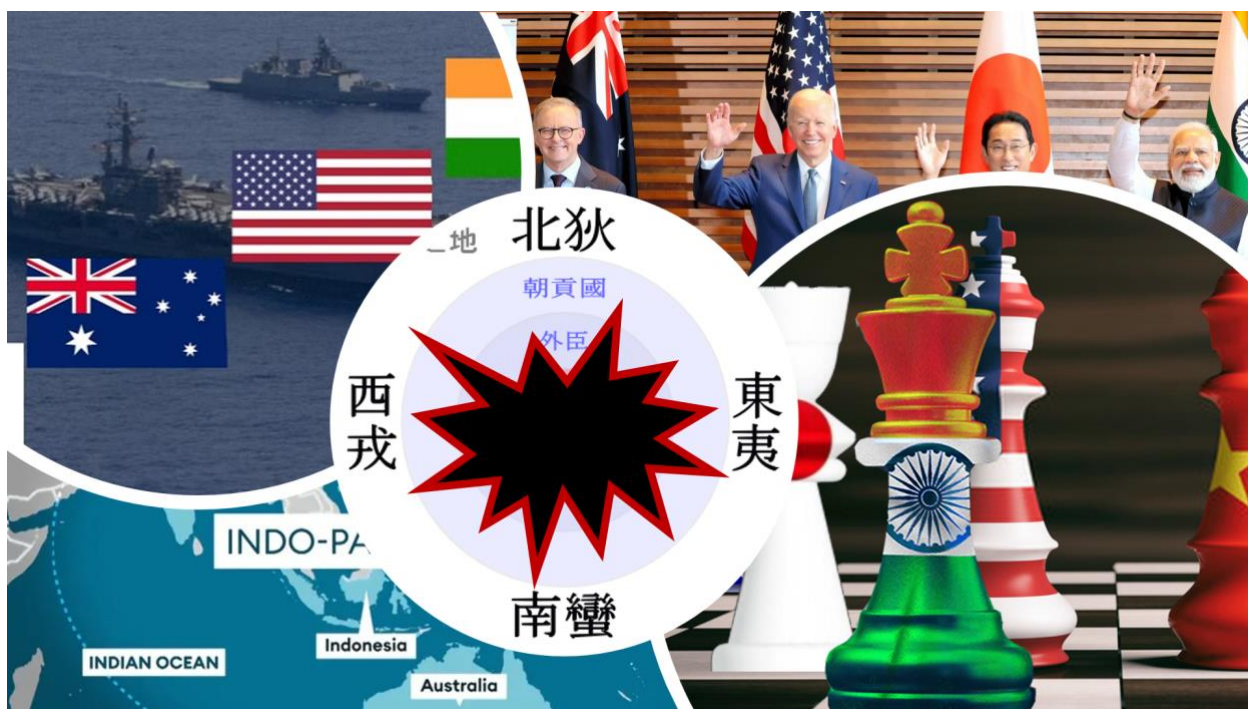


ВІКНО В АЗІЮ Спеціальний випуск. Частина III

Китай: поступ хижака. Країни Опору



Китаєзнавча група
Центру «Стратегія XXI»

КИЇВ 2024

ЗМІСТ:

1. Індія – геостратегічний конкурент Китаю
2. Японія – власний шлях протистояння Китаю
3. Австралія: опірність китайському впливу
4. Китайський вплив в ЄС і протидія йому
5. Тайвань – ціль Пекіну номер один

Аналітичний огляд підготовлений переважно на основі матеріалів з відкритих джерел, опублікованих в зарубіжних ЗМІ.

Чим більша динаміка китайської експансії, тим більший опір їй. Чотиристоронній безпековий діалог QUAD як неформальний форум між Австралією, Індією, Японією та США, дедалі більше окреслюється як осердя глобального Опору китайському експансіонізму та сіноколоніалізму. Із зростанням присутності Китаю в Індо-Тихоокеанському регіоні QUAD вважається регіональною платформою для протидії Пекіну. Зараз формат набув популярності і Китай зважає на нього, беручи до уваги потужний потенціал його країн-учасниць. Третя частина огляду «Поступ хижака» присвячена країнам, які дають відкоша китайському експансіонізму та гегемонізму, а також діям Пекіну спрямованому проти острівного Китаю і тому, як Тайвань протистоїть спробам його поглинання континентальною комуністичною диктатурою.

1. Індія – геостратегічний конкурент КНР

Індія намагається стати економічною альтернативою Китаю і упродовж останніх років уклала одразу кілька важливих угод з європейськими країнами у сфері торгівлі та інвестицій, веде переговори з Великою Британією та Євросоюзом. Індія виявилася найшвидшою економікою у світі. Упродовж наступних п'яти років в Індії очікується зростання економіки 6,3% на рік (показники 2023 року сягли 7,5%). За оцінками S&P Global, до кінця десятиліття Індія у списку провідних економік світу підніметься з п'ятого місця до топ-3. Швейцарія, Ісландія, Норвегія та Ліхтенштейн мають інвестувати 100 млрд. дол. США і створити 1 млн. робочих місць в Індії упродовж наступних 15 років. Індія у відповідь зобов'язалася зменшити мито на промисловий імпорт з цих держав. Виробництво стосуватиметься фармацевтики та машинобудування (автомобілів та запчастин), хімікатів, текстилю та ювелірних виробів. Тут може мати успішний розвиток індустрія мікрочипів.

Напруження між США і КНР спонукає іноземні компанії виводити капітал з Китаю і переміщують своє виробництво в тому числі до Індії. Це стосується Apple (в Індії збирають 7% всіх iPhone, а за даними Wall Street Journal, тут будуть вироблятиметься кожен четвертий айфон).

Між Китаєм і Індією існує великий розрив, зокрема ВВП Індії сягає 4 трлн. дол. США, а Китаю - 18 трлн. дол. США. **Індія залежна від КНР, оскільки з 135 млрд. дол. США товарообігу між двома країнами 100 млрд. доларів припадає на товари з Китаю. Це потужний важіль впливу Пекіна на Нью-Делі.**

Між двома країнами досі точаться територіальні суперечки довкола територій в Гімалаях. Час від часу це супроводжується збройними зіткненнями на кордоні. Наприклад, навесні 2020 року Китай вкотре здійснив спробу окупувати покриті льодом сотні квадратних кілометрів у північному регіоні Індії – Ладаку. Він скористався ситуацією, коли Індія ввела найсуворіший загальнонаціональний карантин через пандемію. Це була дуже цинічна спроба використати можливість. Проте розрахунок КНР виявився

хибним і Індія дала відсіч. Окрім того, розмістила в цьому регіоні більше солдат, ніж китайці. Це стало найбільшим нарощуванням військової могутності в Гімалаях. У грудні 2022 року китайські вилазки до стратегічно важливого прикордонного штату Аруначал-Прадеш були відбиті індійською армією за допомогою американської розвідки.

Китай підкріплює свої територіальні претензії та провокує Індію через китаїзацію топоніміки в штаті Аруначал-Прадеш і називає його «Південним Тибетом». Китайський уряд стверджує, що цей штат (за площею він вдвічі більший за Тайвань) є «китайською територією» і китаїзація індійських земель є «суверенним правом» Китаю.

Анексія Китаєм Тибету в 1951 році стала однією зі значних геополітичних подій. Внаслідок цього Китай отримав спільний кордон з Індією, Непалом, Бутаном та північним заходом М'янми.

Тибет є ключем до китайської експансії в Гімалаях. Історично Тибет був частиною Китаю лише короткий термін, коли сам Китай був окупований монголами та маньчжурами. Китай не може пред'явити жодних зв'язків Тибету з сусіднім китайським субетносом хань, тому його територіальні претензії опираються на вигадані релігійні та патронажні зв'язки Тибету. Готовність Індії протистояти Китаю створює для Пекіну проблему «двох фронтів»: індійці змушують Китай дивитися не тільки на схід – на Південно-Китайське море та Тайванську протоку, а й оглядатися на Індію.

Зі свого боку, Індія максимально зацікавлена у збереженні автономного статусу Тайваню. Якщо Тайвань впаде під тиском Китаю, то китайський уряд може зробити Аруначал-Прадеш наступною ціллю для «возз'єднання».

Китай постійно випробовує і провокує Індію. Згідно з супутниковими знімками від 27 травня 2024 року, наданими фірмою геопросторової розвідки All Source Analysis, 6 винищувачів J-20 та 8 J-10, а також 1 літак KJ-500 системи раннього попередження та контролю повітряного простору (AWACS) були виявлені на стоянці в аеропорту в 150 кілометрів від індійського штату Сіккім. Винищувачі J-20 виробництва Chengdu Aerospace Corporation (CAC), були розгорнуті в Тибеті у 2020-му та 2023-му роках. Така кількість винищувачів уперше виявлена комерційними супутниковими провайдерами поблизу індійського кордону.

Китайсько-індійське суперництво загострилося тоді, коли економіка Китаю зазнала спаду, відбувається скорочення та швидке старіння китайського населення, уповільнюються темпи зростання продуктивності. Індія має одне з наймолодших у світі населення (середній вік - 28,4 роки). Водночас армія Індії має найбільший у світі досвід ведення гібридних гірських воєн, країна має переваги в гімалайському високогірному середовищі. Армія Індії цілком добровільна. НВАК складається з призовників, тому Китай віддає перевагу таємним вилазкам, а не відкритим бойовим діям.

Китай все частіше пробує втручатися в індійську політику та соціум за допомогою дезінформації в соціальних мережах, щоб спробувати прямо чи опосередковано впливати. Пекін впроваджує щодо Індії свою стратегію впливу на політику через місцевий дискурс, онлайн-дискусії, університети та ЗМІ в різних країнах. Для цього Китай використовує засоби масової інформації. Пекін розширює державні ЗМІ, використовує міжнародні соціальні медіа-платформи, навчальні програми для іноземних журналістів, в тому числі і індійських, підписує угоди про обмін контентом зі ЗМІ в інших країнах. Він також використовує більш традиційні методи, включно з Департаментом роботи Об'єднаного фронту (UFWD), розвідувальними службами КПК, щоб мати вплив на китайську діаспору, іноземних політиків, бізнес та університети за кордоном.

Щоб ще більше тиснути на Індію, Китай ще більше зміцнив свої давні **«всепогодні стосунки» з південно-азійським ворогом Індії Пакистаном.** Ця континентальна вісь Пекін – Ісламабад включає розвинені військові та економічні аспекти.

Китай вважає, що Індія під керівництвом прем'єр-міністра Нарендри Моді має намір спричинити заворушення вздовж спільного гімалайського кордону та співпрацювати з іншими державами, щоб стримувати підйом Китаю та протистояти зростаючій його присутності в регіоні Індійського океану. Пекін помітив, що економіка Нью-Делі розвивається, країна нарощує військовий потенціал, має зростаюче молоде населення, розширює зв'язки в галузі безпеки зі Сполученими Штатами, є членом в чотиристоронньому діалозі з питань безпеки разом з Австралією, Японією та Сполученими Штатами (QUAD).

Китай намагається тримати Індію поблизу себе, посприявши її прийняттю до Шанхайської організації співробітництва (ШОС). Також **Китай та Індія є членами-засновниками формату БРІКС.** Проте, Індія відмовилася від участі в китайській ініціативі ОПОШ.

Щоб вирівняти асиметрію впливу Китаю, Індія може подвоїти свої інвестиції в оборону кордонів і налагодити тісніші зв'язки з зовнішніми державами, насамперед зі США.

Індія і Тайвань активно працюють над мінімізацією впливу фактору Китаю, розвивають економічне партнерство в рамках неофіційних відносин.

Переналаштування Індією своєї політики щодо Тайваню можна пояснити кількома факторами. Головним серед них є переоцінка, викликана зіткненнями в Галвані 2020 року, які змусили Індію переглянути свої відносини з Китаєм і відмовитися від **нереалістичних «червоних ліній», нав'язаних Пекіном.** Тайвань став ключовим економічним партнером Індії у розвитку її індустрії напівпровідників. Індія вважає себе життєздатним місцем для моделі «Китай плюс один» як альтернативний центр ланцюга поставок.

Зацікавленість Тайваню у зміцненні зв'язків з Індією має декілька аспектів:

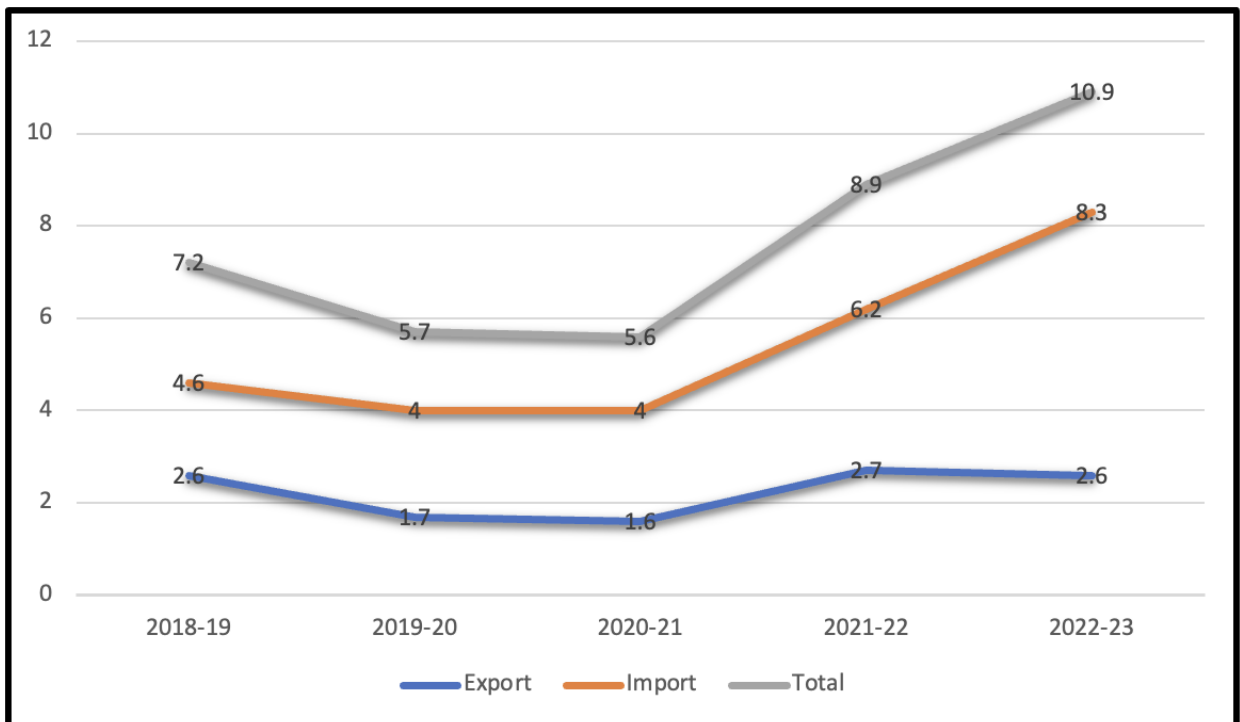
- Індія нарощує свої стратегічні і економічні позиції;
- країна здатна протистояти Китаю;
- Індія має авторитет в Індо-Тихоокеанському регіоні;
- країна відіграє ключову роль в QUAD.

Економічні зв'язки є наріжним каменем індійсько-тайванських відносин, основу яких було закладено більше двох десятиліть тому через відкриття представництв у столицях обох країн. Делегації з різних штатів Індії часто відвідують Тайвань для залучення інвестицій. У листопаді 2023 року міністр закордонних справ Індії С.Джайшанкар публічно сказав про статус і важливість Тайваню як економічного партнера для Індії.

Станом на лютий 2024 року тайванські компанії – приблизно 228 фірм, інвестували в Індію ~4,46 млрд. дол. США, створивши близько 170000 робочих місць у країні.

Табл. 1. Індійсько-Тайванська торгівля, 2018-2023, млрд. дол. США

Years	Export	Import	Total	Balance of Trade
2018-19	2.6	4.6	7.2	(-) 2
2019-20	1.7	4	5.7	(-) 2.3
2020-21	1.6	4	5.6	(-) 2.4
2021-22	2.7	6.2	8.9	(-) 3.5
2022-23	2.6	8.3	10.9	(-) 5.7



Джерело: Ministry of Commerce and Industry, Government of India

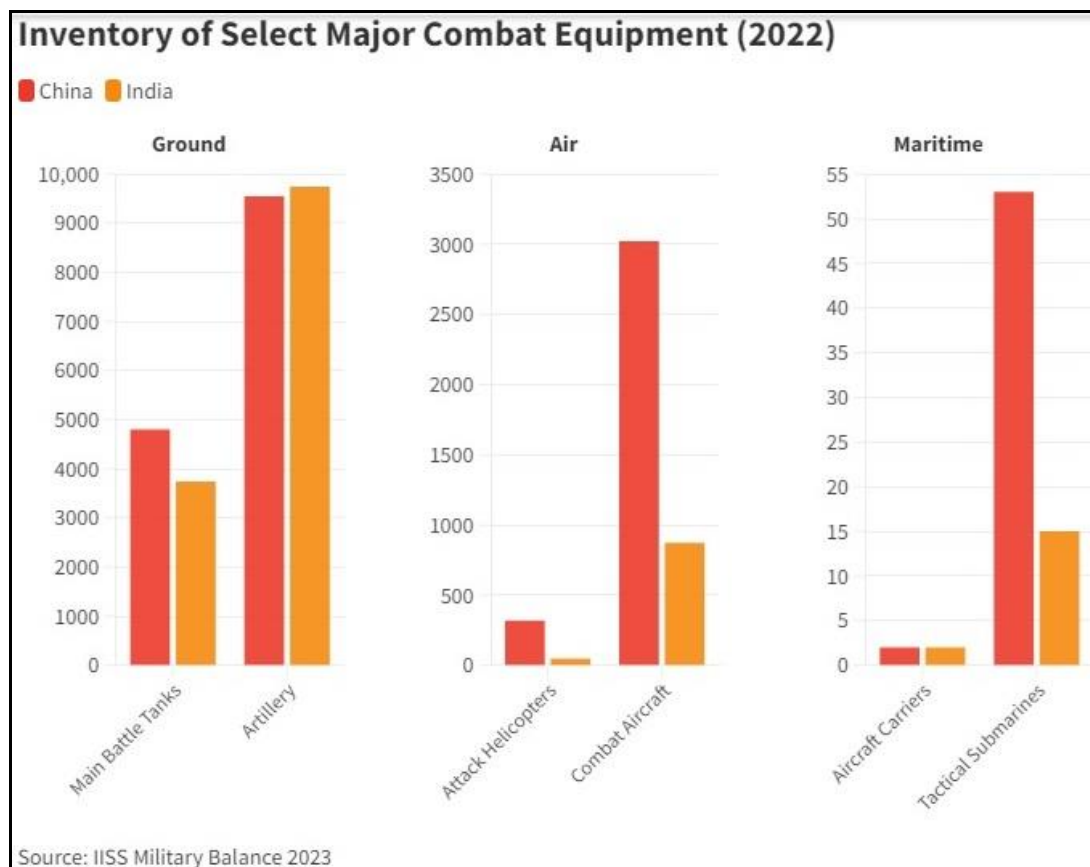
29 лютого 2024 року індійська Tata і тайванська Powerchip Semiconductor Manufacturing Corporation оголосили про плани спільного будівництва першого в Індії заводу з виробництва 12-нанометрових мікросхем в штаті

Гуджарат. В 2024 році буде відкрито третє представництво Тайваню в Індії - в Мумбаї.

Політичний тиск Пекін чинив проти Індії неодноразово. **Китай відхилив заявку Індії на членство в Групі ядерних постачальників (NSG), незважаючи на особисте звернення прем'єр-міністра Індії Нарендри Моді.** Індія протягом декількох років прагне стати членом NSG, щоб інтегруватися в глобальну архітектуру нерозповсюдження ядерної зброї. **Китай неодноразово використовував свій вплив, щоб блокувати пропозиції Індії щодо розшуку окремих осіб у Пакистані за звинуваченням у тероризмі в списку спостереження ООН.**

Військова міць Китаю швидко зростає. Нещодавнє безпрецедентне розширення ядерної зброї Китаєм також почне підривати стримуючу силу Індії.

Військова потужність Індії страждає через тривале недостатнє інвестування та нехтування. Є гостра нестача артилерійських гармат, основних бойових танків і легких танків, бойових машин піхоти та різних типів вертольотів і навіть, штурмових та снайперських гвинтівок, карабінів. Індія у своїх озброєннях цілковито покладалася на Росію, але як наслідок має меншу вогневу міць та ударні можливості, порівняно з Китаєм. Особливо відчутна диспропорція в авіації.



Індія хвилюється про можливість загрози з двох фронтів, коли **Китай і Пакистан координують зусилля, щоб чинити на неї військовий тиск.**

Щоб посилити свою безпеку, країна розвиває своє партнерство зі США, Японією та Австралією. Позиція Індії щодо російського вторгнення в Україну та підтримка зв'язків з Москвою свідчать про те, що хоч Індія і прагне мати тісніші зв'язки з Заходом, але Росія й надалі залишатиметься важливим партнером у галузі безпеки для Індії.

Китай збудував ланцюжок військово-морських баз і комерційних об'єктів, щоб з'єднатись з Порт-Суданом. Цей ланцюжок названо **«низанкою перлів»**, яка оточує Індію в океанічному просторі. Китай використовує **стратегічну тактику ізоляції та оточення супротивника з усіх боків** – поширює свій вплив через ініціативу ОПОШ, до якої приєдналося п'ять з шести південноазійських сусідів Індії: Бангладеш, Мальдіви, Непал, Пакистан і Шрі-Ланка. Усі вони, крім Непалу, є державами Індійського океану. Китай інвестував кошти в інфраструктурні проекти і використав порти в Бангладеш, Мальдівах, М'янмі, Пакистані та Шрі-Ланці. Поки що ці порти використовуються в комерційних цілях, але завжди є можливість для використання у військових.

Будівництво порту в М'янмі буде викликом для безперечного домінування ВМС Індії в Бенгальській затоці. Окрім того, є небезпека мілітаризації порту Гвадар у Пакистані і підсилення китайської військової бази у Джибуті на Африканському Розі.

Китай **активізував свої дипломатичні контакти** з державами Індійського океану і став єдиною великою державою, яка має дипломатичні місії в кожній з шести острівних держав регіону – Коморських островах, Мадагаскарі, Мальдівах, Маврикії, Сейшельських островах і Шрі-Ланці. Шрі-Ланка та Мальдіви дедалі більше в орбіті Китаю.

Китайські науково-дослідницькі судна в порту Хамбантота на Шрі-Ланці використовуються для спостереження за військовою активністю Індії. У 2023 році Коломбо наклав однорічну заборону на причалювання китайських та інших іноземних дослідницьких суден у Хамбантоті у відповідь на протести з Нью-Делі. Заборону було скасовано в березні 2024 року після дипломатичного тиску Пекіну на Коломбо.

У нещодавно опублікованій книзі «Beijing's Global Media Offensive» Джошуа Курланцік детально описав використання Китаєм м'якої та жорсткої сили для розширення впливу на ЗМІ, особливо в Південно-Східній Азії. Китай використовує свої мережі, щоб придушити дебати про Китай, втручатися у вибори та університетські містечка в інших країнах, підривати демократію та впливати на засоби масової інформації, це проблеми з його спробами впливу.

Китайські державні ЗМІ проводять агресивну медіа-кампанію, щоб наповнити медіасферу точкою зору Китаю, яку Пекін називає «владною дискурсом». Надання неправдивої інформації, щоб заплутати медіа-споживачів, є поширеною тактикою китайських ЗМІ та інформаційних кампаній. Індія найменше постраждала від цього. **Китай часто намагається впливати на етнічну китайську діаспору в різних країнах, а в Індії**

китайська діаспора незначна. Індія двічі видворяла журналістів Xinhua з країни за останні роки, причому останній інцидент стався після того, як Китай у відповідь заморозив візи індійським журналістам.

Китай просуває свої музику, кіно та літературу як **«культурний експорт пасивної м'якої сили»**. Мистецька індустрія у вільному середовищі може стати ключем до виробництва впливових експортних товарів м'якої сили, таких, як фільми. Хоча тут Китай випереджають Південна Корея та Японія. В Індії китайські фільми користуються популярністю. Специфіка Індії в тому, що навіть на китайський культурний експорт вона накладає власну культурну матрицю.

Відсутність формалізованої зовнішньополітичної стратегії Індії не дає змоги чітко провести демаркацію національних інтересів країни. Є думка, що Індія дивиться на навколишні країни через призму «концентричних кіл». Перше «коло» охоплює її безпосередніх сусідів. У цьому регіоні країна прагне зміцнити свої домінуючі позиції. Друге – «розширене сусідство», де Індія має намір не допустити обмеження своїх інтересів. Третє передбачає глобальну зміну. Тут країна прагне підвищити свою роль міжнародних процесах і набути статусу великої держави. Попри бажання закріпити за собою більш високий статус, Індія не бачить себе як альтернативний центр сили у традиційному розумінні. Індія прагне позиціонувати себе як зростаюча морська держава, ключові інтереси якої концентруються в акваторії Індійського океану.

Однією з причин провалу китайського впливу в Індії є те, що сильним є національний міф про війну 1962 року, який пропагується як «зрадливий удар у спину» з боку Китаю. Внаслідок цієї кризи в індійському політичному класі важко знайти прокитайського політика. Це тримає індійський соціум і політикум в тонусі, тому реакція на кожен крок КНР є миттєвою.

2. Японія – власний шлях протистояння Китаю

В Японії Китай прагне поширювати позитивний імідж про себе, вербувати союзників серед еліти і знаходити доступ до технологічних новацій. У звіті Німецького фонду Маршалла, йдеться про те, що загальносвітова тактика Китаю складається з:

- використання економічного примусу;
- утвердження наративного домінування (пропаганда та дезінформація);
- покладання на еліту і владу;
- використання китайської діаспори;
- впровадження авторитарного контролю.

Ці китайські тактики можна простежити і в Японії. Китай часто **використовує публічну дипломатію як відкритий вплив**, а також шкідливий вплив: прихований, примусовий і корупційний.

Мрія Китаю – долучити Японію до китайських глобальних ініціатив. Це додало би авторитетності і легітимізації КНР у світі.

Експерти вважають, що головною проблемою безпеки Японії є можливість проголошення незалежності Окінави. Китай цю тему розкручує за допомогою дипломатії, дезінформації та інвестицій у північну частину острова поблизу баз США. Це при тому, що дві країни економічно взаємозалежать одна від одної. Японія є третім за величиною експортним ринком Китаю, а Китай є найбільшим експортним ринком Японії.

Чиновники КПК цинічно використовують антияпонські настрої, щоб дискредитувати реформістські рухи і зберегти владу в Китаї, оскільки такі реформатори часто навчаються в Японії. Китай всіляко намагається дистанціювати Японію від альянсу зі Сполученими Штатами та Ради Безпеки ООН.

Чинник пандемії. На тлі глобальної паніки щодо невідомого вірусу і з огляду на планований 2020 року державний візит Сі Дзіньпіна до Токіо, який потім відклали, китайські чиновники, державні ЗМІ та соціальні мережі розповсюдили позитивні повідомлення про лідерство Японії та Китаю в боротьбі з пандемією. Улєсливі повідомлення про китайсько-японські зв'язки домінували в китайських соціальних медіа. Китайська державна новинна агенція «Сінхуа» висловила вдячність за надсилання масок, окулярів і халатів з віршами китайською мовою: «Хоч ми в різних місцях, ми під одним небом». Ця відповідь отримала понад 170 мільйонів переглядів у китайській соціальній мережі Weibo. Засновник компанії Alibaba Джек Ма надіслав 1 мільйон масок прокитайському генеральному секретарю Ліберально-демократичної партії Японії (ЛДП) Тошіхіро Нікаї. Міністр юстиції Японії Масако Морі написав у Twitter: «Дякую, Джеку», назвавши його «другом». Цей допис піддався критиці японським правим письменником Наокі Хякута. Уряд Японії остаточно оголосив про призупинення видачі віз для мандрівників з Китаю 5 березня, у той самий день, коли японський уряд офіційно оголосив про відкладення державного візиту Сі Дзіньпіна через Covid-19. Наприкінці травня 2020 року Японія видала резолюцію з осудом плану Китаю прийняти закон про національну безпеку, який обмежує політичні свободи в Гонконгу.

Китайські інститути Конфуція в Японії. Інститути Конфуція впливають на людей поза КПК або за межами країни. Експерти вважають, що Інститут Конфуція можуть поширювати пропаганду КПК, пригнічувати ліберальні виступи та використовуватися для збору розвідданих. ІК організовують уроки китайської мови. Інформаційні центри також проводять культурні заняття, включаючи кулінарію, тайцзи, акупунктуру та каліграфію.

Останній Інститут Конфуція в Японії відкрився в Університеті Яманасі у травні 2019 року і став п'ятнадцятим в Японії. Такі інститут є вигідними для Японії, оскільки вони приваблюють студентів з китайських університетів-партнерів. На фоні демографічної кризи в Японії притік молоді є важливим.

Проте у випадку глобальної недовіри до Інститутів Конфуція японська громадськість і засоби масової інформації посилюють увагу до них.

Інформаційна діяльність Китаю з метою впливу на Японію. Іноземці становлять лише 2% 127-мільйонного населення Японії. Населення Японії, народжене за кордоном, набагато менше, ніж населення інших багатих країн. Це одна з кількох причин, чому іноземний вплив в Японії обмежений. Майже 800 тисяч, або майже 1/3 всіх іноземців – китайці, які становлять найбільшу групу у Японії. Відповідно китайське населення в Японії є головною мішенню для впливу китайських ЗМІ. В Японії одним з джерел стійкості проти діяльності Об'єднаного фронту Китаю та спроб прихованого впливу є просто природа демократичної політики, громадської думки та важливості історичних питань. В Японії наявні китайськомовні ЗМІ, орієнтовані на мешканців Китаю: Japan Overseas Chinese News, Live Japan, Xiaochun, Modern China, Japan Overseas Chinese Daily News (Duan News) і Chubun News.

Найважливішою мішенню китайського впливу через засоби масової інформації є Окінава. У своїх річних звітах Агентство розвідки громадської безпеки Японії підняло питання про потенційний вплив Китаю, який може розділити громадську думку на Окінаві. У звіті йдеться, що дотична до КПК газета People's Daily опублікувала кілька статей, які ставили під сумнів суверенітет Японії над Окінавою. Такі дії Китаю щодо Окінави потребують уваги.

Вплив китайських медіа в Японії незначний. Японські ЗМІ мають вплив на Японію. Іноземним ЗМІ важко проникнути в Японію, за винятком, можливо, Wall Street Journal (японською). **Японці довіряють американським ЗМІ, тоді як китайським ніхто не довіряє.** Оскільки в Японії телебачення та газети досить об'єктивні, японці схильні довіряти інформації, але це робить Японію вразливою, оскільки медіаграмотність у Японії недостатньо розвинена. Вони занадто довірливі. Але вони не довіряють китайській пропаганді.

Форуми для просування японсько-китайських зв'язків. Китай використовує міжнародні форуми та симпозиуми для налагодження стосунків. Відносно ефективним інструментом впливу для просування двосторонніх зв'язків став Форум Пекін – Токіо. Враховуючи припинення зовнішньої допомоги Японії Китаю, низьку прихильність Китаю в японському суспільстві, зменшення влади міністерства закордонних справ і зростання влади офісу прем'єр-міністра, Китай шукав альтернативи впливу на Токіо. Але жорсткі правила контактів з іноземними державами, особливо з офіційними особами з Росії та Китаю, значною мірою запобігають цьому. Офіцери та офіційні особи повинні отримати дозвіл на зустрічі з іноземними офіційними особами, і їх повинні супроводжувати колеги.

З 2005 року КПК намагалася **використати історичні образи проти Японії.** Китайські організації ініціюють наукові конференції, присвячені

історії Китаю з розглядом японської війни, включаючи Академію історії китайського опору японській агресії, Академію соціальних наук Гуансі, видавництво Ke Yi, Нанкінський університет і Nanjing Zhongtang Keji.

Асоціації прагнуть, щоб японці стали ближчими до китайської культури, але японці не зацікавлені в цьому. Японцям не подобається Китай, тому вони не хочуть приєднуватися до діяльності цих організацій. Окрім того, ці заходи не відповідають японській культурі. Японці називають такі заходи нудними, заполітизованими і застарілими. Натомість японці активно відвідують виставки, конференції, заходи, присвячені японсько-тайванським взаємовідносинам, технічній співпраці.

Корупція. Політичні скандали за участю Китаю в Японії рідкість. Корупція в Японії значно зменшилася з 1980-х і 1990-х років завдяки громадському контролю та здатності уряду приховувати скандали.

Один зі скандалів стався у 2012 році, коли міністр юстиції Кейшуу Танака пішов у відставку після того, як виявилось, що він мав політичні зв'язки з Якудзою і отримував кошти від громадянина Китаю. Також відомий хабарницький скандал за участю політика ЛДП Цукаси Акімото і його зв'язків з китайським урядом в контексті розробки нової інтегрованої стратегії розвитку курортів Японії.

Інші шляхи впливу Китаю. В часи прем'єрства Сіндзо Абе, його старший радник Такай Імаї переконав свого керівника застосовувати більш м'який підхід до Китаю та його інфраструктурних проектів.

Нікай Тосіхіро (*Nikai Toshihiro – японський політик від Ліберально-демократичної партії та лідер фракції Ліберально-демократичної партії Шисуйкаї, який обіймав посаду генерального секретаря ЛДП з 2016 по 2021 рік*) привіз п'ятьох панд з Китаю в зоопарк свого рідного місті Вакаяма. На зустрічі з Сі Дзіньпіном він виступив за співпрацю Японії в рамках ініціативи ОПОШ, незважаючи на позицію США. Він також підтримував державний візит Сі до Японії.

У грудні 2019 року був заарештований Акімото Цукаса (колишній член Ліберально-демократичної партії прем'єр-міністра Сіндзо Абе) за звинуваченням в отриманні хабара 3,7 млн. ієн (33000 дол. США) від провідного китайського постачальника послуг спортивних онлайн-ігор. Акціонером сайту є китайський виробник мікросхем Tsinghua Unigroup, який підтримується урядом. Tsinghua Holdings володіє 51% акцій Tsinghua Unigroup і є дочірньою компанією державного університету Цінхуа, в якому навчався Сі Дзіньпін та Ху Дзіньтао.

«Дипломатія заручників» Китаю. Ще одним прикладом китайського впливу в Японії є примус до шпигунства. У вересні 2019 року Нобу Іватані – відомого китаєзнавця і професора Університету Хоккайдо – затримали за шпигунство. Іватані був звільнений після того, як зізнався в зборі великої

кількості «секретної інформації». Після арешту Іватані багато японських вчених скасували дослідницькі поїздки до Китаю. З 2015 року щонайменше 13 громадян Японії були затримані в Китаї за різними звинуваченнями включно з шпигунством. Ця справа була особливо гострою, оскільки Іватані перебував у Пекіні на запрошення Інституту сучасної історії. Експерти називають цей випадок «дипломатією заручників». В КНР також було затримано китайського професора Педагогічного університету Хоккайдо, коли він відвідував своє рідне місто в провінції Дзілін. Його колеги вважали, що цей арешт пов'язаний зі зв'язками вченого з протестами на площі Тяньаньмень у 1989 році.

Робота з китайськими студентами. КПК розглядає китайську діаспору в усьому світі як потенційний інструмент впливу. Професор Міжнародного християнського університету в Токіо Стівен Нагі радить звертати увагу на те, яким чином Китай формує погляди китайців в Японії. Одна з груп китайських студентів – це ті, які приїхали до Японії на короткий термін. Вони починають говорити про Гонконг і інші речі з позиції Китаю, провокують інших на дискусії. Японські професори висловлюють побоювання, що подібні дебати в університетських кампусах можуть провокувати бійки.

Стівен Нагі також звернув увагу на те, що китайські студенти, які отримали фінансування від свого уряду, контролюють один одного. Обов'язковою є зустріч партійців, якщо їх навчається в університеті більше трьох. Вони можуть аргументувати переваги ОПОШ, але як тільки чують критичні зауваження, то змінюють тему. Студенти з Китаю, які приїжджають на навчання за власний кошти, відрізняються, оскільки вони хочуть отримати інший досвід і сформулювати інші погляди.

Китай має програму «міста-побратими», яка контролюється Пекінською народною асоціацією дружби з іноземними країнами. Ця програма використовує зв'язки, щоб впливати на наративи щодо Тайваню та інші проблемні питання за кордоном.

3. Австралія: опірність китайському впливу

Ще в 2017 році політики Австралії говорили про втручання Китаю у внутрішні справи їх країни з метою вплинути на австралійську політику.

Медіа-розслідування Fairfax Media та Four Corners виявили неодноразові втручання компартійних структур Китаю в діяльність **більшості китайськомовних ЗМІ через цензуру та пропаганду**. Також були виявлені факти впливу на китайців в Австралії через **політичні репресії, залякування дисидентів, створення і поширення діяльності пропекінських організацій в країні**.

В медіа публікували викриття про **великі грошові пожертви від етнічних китайців, пов'язаних з КПК**, які використовувалися для зміни політики Австралії. Популярного політика сенатора Сема Даст'єрі вигнали з

парламенту після того, як з'ясувалося, що він потурав китайськомовним ЗМІ стосовно політики Пекіну щодо Південно-Китайського моря та попередив свого патрона з КПК про стеження з боку уряду. Усе це на додаток до **широкомасштабного шпигунства і кіберрозвідки**.

Австралійські експерти зазначали, що **Китай надмірно впливає через гроші, цензуру та примус**. Це гостра сила нав'язливого впливу.

Свого часу доцента Технологічного університету Сіднея (University of Technology Sydney) Фена Чонгі затримали в Китаї під час його візиту, який фінансувала Австралійська дослідницька рада. Упродовж 10 днів його допитували і він назвав це спробою **закрити йому рота і показати всім іншим китайцям, які мають відмінну від КПК думку, що з ними вчинять так само, де б вони не перебували**.

Австралія найбільше обурювалася і обурюється щодо політично зростаючого впливу і політичних амбіцій. Китай купує приблизно одну третину всього, що Австралія продає світові. Окрім того, Китай відправляє велику кількість студентів і туристів до Австралії. На китайських студентів, які навчаються в австралійських університетах, припадає близько 17% загального доходу дев'яти провідних університетів країни. Китайські туристи щорічно витрачають в Австралії 11 мільярдів австралійських доларів (~7 млрд. дол. США).

Прем'єр-міністр Малкольм Тернбулл ініціював закон про боротьбу з іноземним шпигунством, який був прийнятий в австралійському парламенті. Згодом уряд оголосив про заборону **Huawei та ZTE на мережу 5G** Австралії.

Тернбулл назвав **китайську політику впливу «прихованою, примусовою і корупційною»**. В Австралії КНР використовувала:

- грошове заохочення топових політиків для зміни їх позиції;
- гарні високодохідні посади для колишніх впливових політиків;
- фінансова підтримка think tanks, які проводять пропекінську лінію;
- погрози мобілізувати австралійських виборців китайського походження для блокування партій і політиків, які не підтримують політичні уподобання Пекіна;
- астротурфінг (цифрові технології ботоферм, які імітують масову народну реакцію або ініціативу) місцевих низових організацій, щоб створити видимість широкої підтримки Пекіна;
- залучення китайськомовних ЗМІ та місцевих громадських організацій для просування китайських наративів;
- різні способи придушити або змусити замовкнути критиків.

В Австралії після розкриття операцій впливу тепер пильно стежать за Департаментом роботи Об'єднаного фронту (UFWD) КПК. Всі методи спрямовані для досягнення мети - «завоювати серця та уми» закордонних китайців та інших впливових осіб, щоб об'єднати їх на підтримку КПК та її цілей, нейтралізувати критиків.

Агенти впливу Пекіна. Найбільше сколихнула австралійську громадськість і медіа хвиля скандалів довкола Хуана Сянмо – мільярдера-забудовника з Китаю. Він приїхав до Австралії в 2011 році і швидко отримав постійне місце проживання. Хуан був головним донором Лейбористської і Ліберальної партій, щедро пожертвував кошти австралійським університетам. Одна з найбільших пожертв - 1,8 млн. австралійських доларів Технологічному університету Сіднея в 2014 році на створення Інституту австралійсько-китайських відносин (ACRI). Хуан також був головою пов'язаної з UFWД Австралійської ради сприяння мирному об'єднанню Китаю (ACPPRC).

Хуан вперше потрапив під пильну увагу ЗМІ, коли АСPPRC організувала прес-конференцію для сенатора Сема Даст'єрі за кілька тижнів до федеральних виборів в 2016 році. Тоді Даст'єрі стояв поряд з Хуаном і сказав китайськомовним ЗМІ, що «Південно-Китайське море – це власна справа Китаю» і що Австралія повинна «поважати рішення Китаю». Він додав, що Лейбористська партія, «як друг Китаю», допоможе підтримувати відносини, «знаючи, коли ми повинні брати участь, а коли ні». Це йшло врозріз з тим, що тіньовий міністр Лейбористської партії Стівен Конрой засудив «абсурдну» забудову островів Китаєм. Сама історія з Даст'єрі стала початком розслідувань ЗМІ щодо зв'язків між грошима, пов'язаними з КПК, і політиками Австралії. З 2013 по 2015 рік китайцями було пожертвовано понад 5,5 млн. австралійських доларів.

Чому Австралія? Австралія завжди була привабливою мішенню для операцій КПК через її стратегічне значення як союзника США в Азіатсько-Тихоокеанському регіоні. Без Австралії американське лідерство було б слабким. Китай бачив **два слабких місця в Австралії**, завдяки яким він зміг розвернути свої операції з поширення впливу:

1. Австралія була однією з небагатьох розвинених демократій у світі, яка не забороняла пожертви на виборчу кампанію іноземцям. Цим скористалися китайські політичні благодійники від комуністичної партії і вливали великі суми в політичні кампанії.

2. В Австралії проживає велика громада австралійських етнічних китайців. Майже 5% австралійців мають китайське коріння. Пропорційно більша їх кількість проживає в Мельбурні та Сіднеї, де китайські австралійці становлять до 15% від всієї кількості виборців. Саме в цих китайсько-австралійських громадах КПК через UFWД працювали десятиліттями.

3. Австралія залежить від торгівлі з Китаєм. Китай купує третину всього, що Австралія продає світові, включаючи залізну руду, вугілля, скраплений газ, різні мінеральні ресурси, агропродукцію та пречудове вино. Китай також є найбільшим джерелом туристів і студентів, які навчаються в австралійських університетах. Ці глибокі економічні зв'язки створюють природну підтримку серед бізнес-спільноти та університетського сектору.

Сильні сторони Австралії:

- незалежна вільна преса. Журналісти з друкованих і телевізійних ЗМІ розпочали розслідування щодо китайського впливу. Після висвітлення і розслідувань почалася жвава громадська дискусія. Громадська думка була проти Китаю;

- швидка політична реакція Австралії. У 2018 році були прийняті закони про фінансування кампаній, протидію втручанням та шпигунству, які заборонили іноземні пожертвування, запровадили вимоги щодо прозорості та розкриття інформації для лобістів та інших осіб, які діють від імені іноземних урядів, а також посилили санкції та положення щодо виконання. Було створено координаційний офіс з повноваженнями сформулювати комплексну стратегію та стежити за конкретними випадками іноземного втручання;

- сильна демократична культура Австралії, політична воля та здорова прозорість виявилися протиотрутою проти китайського вторгнення у внутрішню політику Австралії.

Австралія не пом'якшила свою політику щодо Південно-Китайського моря і залишається твердим союзником США. Подальші спроби Пекіна тиснути на Австралію шляхом глибокого заморожування дипломатичних відносин і уповільнення імпорту австралійського вугілля також не змогли змінити громадську думку. Вони мали зворотну дію.

Випади китайських журналістів в бік позиції Австралії були доволі агресивними і принизливими. Наприклад, головний редактор китайської газети Global Times Ху Сідзін в соціальній мережі Weibo назвав Австралію «жувальною гумкою на взутті Китаю», що часом доводиться «шукати якийсь придорожній камінь, щоб позбутися попутника, який надокучає».

Деякі австралійські установи дуже сильно залежать від китайського ринку, і саме вони лобіюють відповідні рішення в уряді. Наприклад, залізорудна промисловість, гральний бізнес і представники ринку нерухомості дуже агресивно лобіюють прокитайську політику в уряді. А також університети через їх залежність від китайських студентів і співпрацю в дослідженнях. Майже при всіх австралійських університетах працюють **Інститути Конфуція**.

Незважаючи на можливий політичний і дипломатичний тиск з боку КНР, влада Австралії скасувала дві угоди в рамках ініціативи ОПОШ, укладені між австралійським штатом Вікторія та Китаєм. Міністр внутрішніх справ Австралії Маріз Пейн заявила, що ці угоди «несумісні з зовнішньою політикою Австралії».

Державні ЗМІ Китаю, на які Пекін щедро витрачає мільярди, мають мінімальний вплив в глобальному масштабі, за винятком агенції Сінхуа, яка повільно завойовує аудиторію. Згідно з дослідженнями, проведеними Gallup, великі китайські державні ЗМІ, такі як China Global Television Network і China Radio International, досі майже не мають аудиторії в більшості країн, у

яких вони працюють, вони дедалі більше забороняються в ліберальних демократіях, включаючи Великобританію та Австралію.

У студентських містечках резонансні випадки цензури призвели до закриття Інститутів Конфуція, головного джерела китайської м'якої сили.

Отже, зусилля КПК щодо впливів в Австралії були зосереджені на купівлі політичного впливу, підкупі еліти, а також кооптації та контролі китайської діаспори.

Інститути Конфуція також поширені в австралійських університетах, хоча вони використовуються в основному як засіб «доброго» впливу м'якої сили. Ця залежність від доходів в якості оплати навчання китайських студентів, а також від зв'язків дослідницьких інститутів з китайськими установами, створює природну групу підтримки серед керівництва університетів для підтримки зв'язків та співпраці з Пекіном і применшення ризиків для академічної свободи та доброчесності. Особливо, це стосується технологічних досліджень подвійного призначення.

Після того, як австралійський уряд запровадив жорсткі заходи протидії втручанням та почав обговорення з країнами-партнерами протидії деструктивним впливам Китаю, Пекін поставив Австралію в глибоку «дипломатичну заморозку», яка тривала більше року, і посилив свою дипломатичну риторику, звинувачуючи Канберру в расизмі та «менталітеті холодної війни». Пекін також висловлював розпливчасті погрози економічної помсти, які іноді супроводжувалися, наприклад, уповільненням імпорту залізної руди з Австралії. Коли в квітні австралійський уряд почав закликати до незалежного розслідування походження спалаху Covid-19, Пекін перейшов до прямолінійної риторики, включаючи жорсткий дипломатичний наступ і нахабне використання економічного примусу. Пекін їдко засуджував Австралію як лакея Сполучених Штатів і критикував австралійських політиків, а також австралійське суспільство в цілому як глибоко расистське.

Посол Китаю пригрозив бойкотувати австралійську яловичину та вино, а також обмежуючи поїздки туристів та студентів. Пекін швидко виконав ці погрози, ввівши обмеження на торгівлю яловичиною та ячменем і попередивши китайських туристів і студентів уникати Австралії через нібито зростання дискримінації азіатів.

У 2023 році австралійський уряд підписав безпекову угоду зі своїм найближчим сусідом Папуа-Новою Гвінеєю. Угода зміцнює позицію Австралії донора безпеки та бажаного партнера в регіоні, де зростає вплив Китаю. Прем'єр-міністр Папуа-Нової Гвінеї Джеймс Марапе сказав, що угода з Австралією поважає суверенітет обох держав і була ініційована його урядом. Папуа-Нова Гвінея є найближчим сусідом Соломонових Островів, які у 2022 році уклали безпекову угоду з Китаєм. Договір викликав побоювання щодо створення на островах китайської військово-морської бази. Австралія також погодилася підтримувати внутрішню безпеку Папуа-Нової Гвінеї у галузях поліційної, пенітенціарної та судової систем.

У 2023 році Китай також зазнав невдачі в амбітній спробі змусити 10 острівних держав Тихого океану, включаючи Папуа-Нову Гвінею, підписати широку угоду, яка охоплює все – від безпеки до рибальства.

Австралія зобов'язала фонди, які пов'язані з Китаєм, продати частки в компаніях з видобутку рідкоземельних металів (РЗМ), виходячи з «національних інтересів». Це стосується фонду Yuhao та чотирьох партнерів. Цей крок відбувся на тлі триваючих дебатів в Австралії щодо домінування Китаю в секторі РЗМ, який має вирішальне значення для вітряних турбін, електромобілів та виробництва ОіВТ. **Зараз Китай контролює 70% видобутку РЗМ та 90% переробних потужностей у всьому світі.** Австралія, усвідомлюючи стратегічну важливість РЗМ, прагне розвинути ланцюжок постачань, незалежний від Китаю, і визначила відповідні мінеральні ресурси як важливі для своєї безпеки.

Такі ж самі кроки зробила Канада, яка змусила китайських інвесторів відмовитися від часток у секторі критичної мінеральної сировини у 2022 році. Цього року видобувник природного графіту SRG Mining та видобувник мідєвмісної руди Solaris Resources скасували заплановані інвестиції китайських компаній.

4. Китайський вплив в ЄС і протидія йому

З середини 2023 року у ЄС посилюється позиція стримування торговельно-економічної експансії Китаю. Наслідком цього стало підвищення імпорتنих мит на продукцію з КНР. Таке підвищення ще й стало підтримкою з боку ЄС американських санкцій проти китайських фірм. Єврокомісія доволі критична щодо Китаю і акцентує увагу на його недобросовісності.

Урсула фон дер Ляєн стала одним з найвпливовіших антикитайських політиків. Саме їй належать ініціатива рішень, спрямованих проти КНР. Саме вона в 2023 році разом з президентом Франції Е. Макроном поїхала до Пекіна. Очільник Франції сповідував «стратегічну автономію Європи», що відповідає баченню Китаю, який, подібно Росії, прагне розколоти трансатлантичну єдність Заходу. Саме зусиллями очільниці Єврокомісії вдалося мінімізувати вплив Китаю на французького лідера.

21 квітня 2023 року бельгійська лобістська компанія SEBiz, заснована бельгійцем Фредеріком Балданом та китайцем Феліксом Ху, звертається до давнього скандалу навколо вакцини Pfizer і подає приватний позов проти Урсули фон дер Ляєн щодо неможливості їй обіймати посаду голови Європейської Комісії.

У травні 2024 року очільник Китаю Сі Дзіньпін перебував з візитом у Франції. Знову ж таки до Макрона приєдналася Урсула фон дер Ляєн, яка критикувала КНР. І вже наприкінці травня та сама лобістська компанія подає другий позов проти голови Єврокомісії та групи Європейської народної партії, що вони не можуть бути «більшістю», а Урсула обіймати посади.

Формально метою бельгійської лобістської компанії є «спрощувати торгівлю між ЄС та Китаєм». Основними її клієнтами є китайська автомобільна промисловість (в тому числі, випуск електромобілів) та енергетична галузь. Саме щодо цих галузей ЄС ввів обмеження і додаткові мита за поданням Єврокомісії та підтримки офісу Урсули фон дер Ляєн.

Окрім того, **лобістська компанія легалізувала китайське медіаполе в Європі через представлення в партійних медіа прокитайської інформації в західних ЗМІ. У такий спосіб відбувається формування образу «доброго Китаю».**

Цим діями Китай визнав, що Урсула фон дер Ляєн є незручним для нього політиком і у звичний для себе спосіб намагається придушити критику і прибрати незгідних. Однак, після виборів до Європарламенту та формування нової коаліції в ньому, стало очевидним, що «залізна леді Європи» лишається на посаді очільника Єврокомісії на другий термін. Це означає, що Пекіну й надалі доведеться мати справу з жорсткою позицією ЄК.

Минулого року головний дипломат ЄС Жозеф Боррель заявив, що довіра до Китаю в ЄС «підірвана» через позицію КНР щодо війни Росії проти України. Він також ще з початком повномасштабного вторгнення наголошував на тому, що Європі варто турбуватися про власний ринок, відмовлятися від дешевих китайських товарів, розвивати власне виробництво. Наприклад, 80% сонячних панелей в Європі виробляються Китаєм. За словами Борреля, європейські виробничі потужності і автопром перебувають під загрозою руйнування. Головна проблема відносин ЄС і КНР полягає в незбалансованій експансії китайської економіки, оскільки КНР скорочує внутрішній попит для забезпечення експортних можливостей. З цією метою Китай розвиває критично важливі галузі виробництва сонячних панелей та електромобілів і експортом до ЄС, фактично, нищить галузі європейської економіки.

5. Тайвань – ціль Пекіну номер один

Тайвань роками перебуває під гібридною агресією КПК, тому тут добре розуміють стратегії і цілі гібридних загроз.

Звіт Ради Європи відобразив, як Китай намагається просувати свій вплив на Тайвані і які контрзаходи запроваджені у відповідь. **Ключовими механізмами впливу Китаю на Тайвані є інформаційні інструменти, звернення до соціальної довіри/політичної значимості/економічних вигод/релігійних настроїв, створення економічної залежності острова від материка.** Інформація залишається ключовою сферою впливу. КПК на Тайвані намагається впливати на зовнішні наративи про Китай через задіявання лідерів громадської думки.

Завдяки спільній культурній спадщині та мові КПК має чимало точок соціально-політичного тиску Тайваню. Тайвань досяг певних успіхів у посиленні стійкості місцевої демократії проти впливу КНР. Для тайванської

держави проактивна протидія дезінформації, двосторонній механізм перевірки інвестицій і використання громадянського суспільства дали результати. Отже, можна констатувати низку важливих позицій.

1) Досвід Тайваню показує, що китайським операціям впливу можна протистояти в трансатлантичному контексті. Для демократій західного типу спільне усвідомлення викликів і загроз, а також координація протидії є вирішальними.

2) КПК залучає до своїх операцій китайську діаспору. Хоча впливовість китайської діаспори різна в різних країнах, розуміння та визначення ступеня загрози від їх діяльності є життєво важливим для демократичних держав у протидії гібридним загрозам.

3) КПК все ще не має культурного розуміння Заходу. Культурні та мовні бар'єри створюють природну систему захисту для більшості трансатлантичних країн, інформаційні операції КПК часом навіть здаються елементарними. Проте за допомогою передових інструментів III КПК почне більше розуміти західну культуру, в результаті чого цей природний бар'єр з часом зменшиться.

4) Саме існування Тайваню як «китайської демократії» суперечить стратегічним наративам КПК про унікальність китайської цивілізації, якою може керувати лише авторитарна централізована держава. Різною мірою КПК веде наративну війну в інших ліберальних демократіях. Мета полягає в тому, щоб схилити громадську думку до прийняття авторитаризму, використовуючи поляризацію суспільства. Західні демократії, включно з Тайванем, мають створити спільне усвідомлення ситуації, щоб протистояти також довгостроковому впливу.

Після візиту Ненсі Пелосі до Тайбею на початку серпня 2022 року китайські хакери проникли на телевізори магазину 7-Eleven, розмістивши повідомлення проти Пелосі. Однак у повідомленнях використовувалися мандаринські терміни, типові лише для комуністичного Китаю. Мета цього полягала в демонстрації можливості Пекіну проникнути в суспільство острівного Китаю.

Відмінність тайванського соціуму на відміну від демократій західного типу – неоднорідне внутрішньополітичне поле. Рупори КПК транслиують погляди, спрямовані на створення іміджу цивілізаційного «великого Китаю», а не на повалення демократично обраного уряду Тайваню.

Головна сила Тайваню в його політичній моделі – ліберальній демократії, яка підтримує публічні дискусії про політику у поміркованому руслі. Свобода слова забезпечує основу для відкритого обміну думками.

Ще одна ключова перевага Тайваню – це активне громадянське суспільство, яке вимагає від держави більшої прозорості.

Слабкість тайванського суспільства полягає в його поляризованому і різноманітному складі. Суспільство розділене навколо політичних, культурних і соціально-економічних питань. Також є поділ в поколіннях, історичному та етнічному планах. Населення Тайваню складається з різних

хвиль міграції з материка – від епохи династії Цин і до національної міграції після громадянської війни. Тайвань є домом для численних корінних народів.

Політичне поле Тайваню розділене на два табори: Гоміньдан і Демократична прогресивна партія. Обидві партії мають менші політичні групи підтримки, які утворюють два окремі табори «зелених» (DPP) і «синіх» (KMT). Поляризація між двома таборами є значною, що створює сприятливий ґрунт для зовнішніх впливів.

Тайванські ЗМІ страждають від відсутності етики, професіоналізму та поваги до перевіреної інформації. Це пов'язане з домінуванням ринкової економіки і відсутністю державного регулювання. Як правило, відповідне ЗМІ належить більшому конгломерату, який підтримує одну з політичних сторін. Великі медіа холдинги віддають перевагу швидкій інформації і сенсаційним новинам. Багато ЗМІ некритично копіюють контент з інших джерел, у тому числі й з материка, і у такий спосіб поширюють дезінформацію КПК. Часто культура обливання політичною брудом ускладнює ситуацію. Незважаючи на свободу слова, громадськість Тайваню мала відносно низький рівень довіри до місцевих ЗМІ. Соціально-політична трансформація від авторитаризму до демократії не породила демократичної та прозорої медіакультури. Як наслідок, відстороненість населення від питань національної безпеки та оборони є значною слабкістю, на яку КПК націлена та посилює її.

Політичні дискусії рідко йдуть за діалектичною логікою, як це прийнято в демократіях західного типу. Це можна пояснити конфуціанською традицією, яка тримається за соціальну гармонію і ієрархію. Це не дало можливості розвинути критичну культуру знизу вгору.

Ще одним ключовим демократичним інститутом, який страждає від браку громадської довіри, є військові. Вони невидимі для громадськості та страждають від відсутності взаємодії з громадянами. Це призвело до того, що деякі молоді громадяни Тайваню негативно ставляться до військових. Неефективна комунікація у кризових ситуаціях ще більше посилила ізоляцію військових від решти суспільства. На відміну від військових, поліція користується громадською довірою. Насправді цивільна оборона на Тайвані здебільшого перебуває під контролем поліції.

Китайська стратегія на Тайвані опирається на спроби «завоювати серця та уми» та контролі над окремими впливовими політиками. КПК має на меті впливати на місцеву владу, залучаючи місцевих довірених осіб як колабораціоністів з числа військових, ЗМІ, бізнесу, культури та неурядових організацій, а також тайванців, які проживають на материк чи в інших місцях. КПК має доступ до всіх учасників політичного життя Тайваню. Мета полягає в тому, щоб посилити розкол в соціумі. Окрім підсилення політичних розбіжностей, КПК зосереджена на інших суспільних темах, що викликають розбрат: питання ЛГБТК+, ядерна енергетика та економіка. Сільське господарство вдало ілюструє засоби впливу КПК, які спрямовані на підсилення протиріч між містом і селом, північчю та півднем острова.

З 2018 року UFWD зосередився на Тайвані. Бюро політичних партій Управління у справах Тайваню (ТАО), відповідальне за політику щодо торгівлі та транспорту, є ключовим учасником операцій впливу КПК. До операцій впливу причетне Шанхайське бюро зв'язків Департаменту політичної роботи Центральної військової комісії Китаю та Сили стратегічної підтримки НВАК. **Останні роблять збір розвідданих, онлайн-атаки, таємне маніпулювання місцевими соціальними мережами та психологічні операції на Тайвані.**

Підконтрольними Пекіну є Китайська асоціація сприяння розвитку китайської культури (CAPCC, Zhonghua Wenhua Fazhan Cujin Hui), Всекитайська федерація співвітчизників Тайваню (Zhonghua Quanguo Taiwan Tongbao Lianyi Hui) та Спільний інноваційний центр для мирного розвитку міжнародних відносин (Liang'an Guanxi Heping Fazhan Xietong Chuangxin Zhongxin). Китайська асоціація сприяння розвитку китайської культури вважається основною платформою НВАК для неформальних обмінів з Тайванем. Під її прицілом політичні партії, місцеві медіа, закордонні тайванські бізнесмени і їх сім'ї.

Політичні проксі. Представником КПК на Тайвані є пропекінська Партія сприяння об'єднанню Китаю (CUPP, Honghua Tongyi Cujin Dang), а також Червона партія Тайваню (Zhongguo Taiwan Hong Dang), Нова партія (Xin Dang) і Концентричний патріотичний альянс (Zhonghua Aiguo Tongxin Hui). Членів CUPP свого часу звинуватили у співпраці з китайською шпигунською групою, відомою як секретний підрозділ Star Fire (Xinghuo Mimi Xiaozu). Діяльність підрозділу пов'язана зі шпигунством та збором розвідданих, медійними і пропагандистськими кампаніями.

Економічні проксі. КНР використовує економічні важелі впливу. Наприклад, туризм з материка вибірково обмежується. КПК також чинить тиск на транснаціональні підприємства – авіакомпанії та готельні мережі, щоб вони внесли Тайвань у список китайських провінцій. КПК проникає в приватний сектор Тайваню не тільки для того, щоб отримати економічні та технологічні переваги, а й щоб знищити економіку і зробити Тайвань політично вразливішим. КПК також використовує китайські підставні компанії, тайванських бізнесменів, які працюють на материку. Відомі випадки стосується групи Taolue («Стратегія»). Чанг Ань Ле, якого також називають «Білим вовком», має низку компаній в Гонконзі та Китаї, які об'єднані в групу Taolue. Він є засновником CUPP і колишнім головою Bamboo Union. Цю групу компаній підозрюють у «відмиванні» грошей та просуванні її дочірньої компанії Strategic Sports Ltd (спеціалізується на виготовленні спортивних шоломів і має велику частку на ринку).

Нетрадиційні проксі. КПК покладається на злочинні синдикати, «тріади» та їхні піддержавні філії. В якості довірених осіб часто

використовують колишніх учасників тріад. Наприклад, Чанг Ань Ле - колишній високопоставлений член тріади «Bamboo Union», вважається засновником і нинішнім головою CUPP. На Тайвані є поняття «чорне золото» для позначення проникнення в політику фігур зі злочинного світу.

За підтримки Bamboo Union, Партія сприяння об'єднанню Китаю (CUPP) організувала пропекінські мітинги. Стосунки КПК з такими угрупованнями дають можливість брати участь у широкомасштабному політичному насильстві, вбивствах, диверсіях, нанесенні шкоди цивільній інфраструктурі, веденні партизанської війни та тероризмі. Таке кримінальне ополчення у майбутньому може допомогти НВАК у вторгненні на Тайвань.

Іншим нетрадиційним прошарком тайванського соціуму, куди проникла КПК, є мережа буддистських храмів.

Кіберпроксі. З 2018 року підтримувані Китаєм групи хакерів (Blacktech, Taidoor, MustangPanda, APT40) атакували урядові установи Тайваню та компанії з виробництва напівпровідників, щоб вкрасти технології.

Інша група – це ботоферми. Материкова компанія під назвою Wuwei Technology випускала на тайванській медіа-платформі Huanxiangwang (happytify.cc) посилання на ігри та психологічні тести на Facebook, які збирали особисті дані, одночасно синхронізуючи дані з Huanxiangwang. Різні контент-ферми ефективно продукують фейкові новини.

Механізми впливу КПК зводяться до наративної війни з апеляцією до спорідненості та соціальної довіри, економічних обіцянок / погроз, політичної значущості та маніпулюванням релігійними почуттями. Багато кампаній спрямовані на пом'якшення чи придушення амбіцій Тайваню щодо незалежності. З суб'єктивними наративами важче боротися, але їх часто використовує КПК і грає на страхах місцевого населення.

Основні наративи ставлять під сумнів можливості та мотивацію США забезпечувати безпеку Тайваню:

- «США не підтримують Тайвань»;
- «США недостатньо сильні, щоб підтримати Тайвань»;
- «США сприймають Тайвань як авіаносець, просто випадково там живуть люди».

Це схоже на російські наративи по Україні:

- «США надто слабкі, щоб впоратися з Україною і Тайванем»,
- «Сполучені Штати лише готові отримувати прибуток з Тайваню шляхом продажу зброї».

Створення інфошумів. Ключовим аспектом «розповідних операцій» КПК є створення ілюзії жвавої місцевої дискусії на Тайвані, тобто місцевого шуму. Після цього китайські офіційні державні ЗМІ можуть посилатися на «важливу внутрішню дискусію», яка відбувається на Тайвані. На практиці китайські контент-ферми, які є анонімними веб-сайтами, виглядають як новинні сайти зі статтями, написаними анонімними авторами. Також

використовуються квазідержавні медіа та акаунти в соціальних мережах, розташовані в Гонконгу. Автоматизація та боти використовуються лише для поширення цих наративів. Таким чином створюється ілюзія триваючої ширшої дискусії на певну тему. Потім державні ЗМІ КПК повідомляють про поточну «громадську дискусію», створюючи ілюзію, що наратив представляє громадську думку в цілому. Таким чином КПК створює феномен і використовує пов'язаний наратив у власній пропаганді.

Формування соціальної довіри. Перший крок – зробити цільову країну економічно залежною від Китаю. Наступний крок – залучити місцеві економічні та політичні еліти і впливати на місцеві приватні ЗМІ за допомогою фінансових стимулів. Це формує загальну інформаційну екосистему цільової країни з метою поширення наративів КПК. Китайські представники прагнуть побудувати дружбу зі своїми тайванськими колегами. Потім ці стосунки поглиблюють до рівня відчуття «великої родини». В кінці місцевий партнер цілком приймає цінності та політичні позиції китайського «друга». Інакше вони ризикують зіпсувати стосунки. **Цей механізм відомий як кампанія «вийти на берег, проникнути в домівки та зайти в серця».**

КПК використовує доступ до внутрішніх ринків Китаю як спосіб впливу на тайванців. Для цього залучаються діячі поп-культури і знаменитості. Доступ до більших ринків передбачає більші доходи. Очікується, що знаменитості публічно підтримають материк та ідеї КПК тоді, коли відбуватиметься подія, пов'язана з Китаєм. У випадку, якщо хтось не підкоряється або робить це пізніше, йому доведеться зіткнутися з повним гнівом у соціальних мережах. Найвідоміший випадок стосується тайванського співака/актора Джама Сяо, який сьогодні проживає в Ченду. Він був замішаний у суперечці «Ми співаємо ту саму пісню» - колективна пісня кількох виконавців, яка містить слова, які сприяють об'єднанню материка з Тайванем.

Відомі бізнесмени на Тайвані ідуть на співпрацю з КПК, щоб отримати кращий доступ до материкових ринків. Прикладом є купівля групою Want Want China Holdings Ltd газети China Times. Want Want China – це підрозділ тайванської Want Want Group (旺旺集團), яка є найбільшим виробником рисових коржів і ароматизованих напоїв. Компанія зареєстрована в Гонконгу. 90% свого доходу компанія отримує від продажу рисових крекерів, закусок і напоїв, зокрема молока Hot-Kid, у Китаї. The China Times Group, очолювана Альбертом Ю, включає китайськомовні газети China Times і Commercial Times, China Times Weekly і мережі CTI TV і China Television Co. The China Times – щоденна газета китайською мовою, яка видається на Тайвані, є однією з найтиражніших газет Тайваню.

Ще одним ключовим механізмом є апелювання до тайванців з невисоким рівнем доходів і які мають економічні труднощі. Це як правило мешканці центрального та південного Тайваню, сім'ї з середнім і низьким рівнем доходу, а також малі та середні підприємства. Це можуть бути молоді люди,

які прагнуть кращого життя, але розчаровані, а також власники малого бізнесу у важкій ситуації.

Економічний тиск. У 2021 році КПК заборонила імпорт тайванських тропічних фруктів – ананасів, помело та цукрових яблук. У 2022 році імпорт помело був заборонений, що вплинуло на внутрішній попит та оптові продажі. Мета цих заборон полягала в тому, щоб вибірково націлитись на ті сільські райони, які традиційно підтримували Демократичну партію, і таким чином, послабити підтримку політики незалежності острова.

Апелювання до релігійних почуттів (буддійські храми). Релігійні групи є ще одним каналом впливу. Звіти свідчать, що CUUP «проникла» в 30 релігійних храмів по всьому Тайваню. Міф і віра в богиню моря і мореплавства Мадзу, що буквально відноситься до «предка по материнській лінії», є прикладом цього. Храми, присвячені Мадзу, розташовані в південно-східній частині Тайваню, а повір'я походить з материка. Міф за своєю суттю містить механізм відвідування материка закордонними китаїцями, оскільки він включає віру в те, що храми можуть поширювати силу Мадзу. Щоб духовно об'єднатися, багато тайванців їздять до материкових храмів у Фуцзяні. В системі храмів існує ієрархія, яка надає тим, хто на материку, положення зверху вниз. Таким чином, міф Мадзу представляє два механізми, за допомогою яких КПК може вербувати тайванців.

Тайваньські контрзаходи. Вибори 2018 року стали тривожним дзвіночком для влади Тайваню. Відтоді для розвитку соціальної згуртованості та стійкості до дезінформації було прийнято загальносуспільний підхід. З цією метою політичним діячам і партіям заборонено отримувати фінансування з материка, а особам з подвійним громадянством, які мають право жити і працювати на материку, заборонено балотуватися на державні посади.

Уряд також почав розглядати інформаційне середовище як питання національної безпеки. Таким чином, завдяки швидким законодавчим і регуляторним змінам було запроваджено державне регулювання.

Також активізувалася співпраця між державним і недержавним секторами, переважно, суб'єктами соціальних мереж. З 2018 року реакція на дезінформацію більше не робилася в односторонньому порядку з боку влади. Натомість, були залучені компанії соціальних медіа та сторонні фахівці з перевірки фактів.

На економічний примус Тайвань відповів диверсифікацією торгівлі та інвестицій, щоб зменшити залежність від Китаю. Штрафи за фальсифікацію етикеток країни походження, щоб приховати китайський імпорт, були підвищені. Крім того, у державному секторі заборонено використання китайських комунікаційних технологій (послуг/обладнання) від **Alibaba**, **Huawei** та **Lenovo**. Відповідні органи влади Тайваню збираються на

щомісячну міжвідомчу нараду для вирішення спільних інвестиційних питань. Існують певні заходи перевірки інвестицій для перевірки внутрішніх і зовнішніх інвестицій.

Щодо інвестицій у Тайвань іноземних інвесторів з інших країн, усі випадки підлягають попередньому схваленню до розгляду кожного окремого випадку Комісією з інвестицій Міністерства економіки (МОЕАІС). Для міжнародних інвестицій діють галузеві обмеження. Є список 16 заборонених і 27 обмежених галузей. Інвестиції з іноземних держав відхиляються, якщо оцінюється, що вони матимуть негативний вплив на національну безпеку, громадський порядок, мораль/норми чи національне здоров'я або заборонені законом.

Що стосується інвестицій у Тайвань з материкового Китаю, усі китайські інвестори та іноземні компанії, більш ніж 30% акцій або капіталу яких належать китайським інвесторам або контролюються громадянами КНР, вимагають попереднього схвалення до розгляду МОЕАІС у кожному окремому випадку. До списку дозволених галузей входить 404 (201 виробництво/160 послуг/43 комунальні послуги).

Інвестиції з материка обмежені, якщо вони пов'язані з політичними, військовими чи урядовими структурами Пекіну. Крім того, вони відхиляються, якщо спричиняють економічну ексклюзивність (монополію), політичну/соціальну/культурну чутливість або коли вони впливають на національну безпеку, економічний розвиток чи фінансову стабільність.

Що стосується інвестицій з Тайваню в інші країни, то тайванські компанії зобов'язані звітувати пізніше, якщо вартість інвестиції становить понад 1,5 млрд. тайванських доларів (4,65 млн. дол. США).

Що стосується інвестицій з Тайваню на материк, то у випадку інвестицій на суму менше 1 млн. дол. США звіт потрібен пізніше. У всіх інших випадках, включаючи технологічне співробітництво, МОЕАІС проводить аналіз кожного конкретного випадку, розглядаючи вплив на національну безпеку та розвиток галузей економіки. До заборонених входять 409 галузей сільського господарства, 97 галузей промисловості, 5 галузей сфери послуг і 10 галузей комунального господарства. Крім того, умовні галузі включають напівпровідники, нафтохімію, нерухомість і загальний бізнес типу телекомунікацій.

На додаток до комісії з перевірки інвестицій, тайваньські служби безпеки та фінансового контролю прагнуть відстежувати більшість коштів, які походять з материка. Вони також активно прагнуть стежити за тим, як і коли ці кошти використовуються місцевими тайванськими компаніями. Особливе занепокоєння викликають критично важливі інфраструктурні та логістичні компанії, такі як автотранспортні, які можуть бути використані для зупинки місцевих логістичних мереж. Вантажівки можуть бути використані для блокування доріг і можуть серйозно порушити функціонування економіки, а також перешкодити критичній логістиці в конфліктній ситуації.

Політика щодо дезінформації. Тайвань намагається розвивати стратегічну комунікацію з міжнародною спільнотою, щоб своєчасно робити міжнародні роз'яснення та завоювати симпатії, отримувати розуміння та підтримку. Тайванські дипломати активно намагаються інформувати міжнародні ЗМІ про триваючу агресію Китаю.

Щоб протистояти тактиці політичної та психологічної війни КПК у внутрішній сфері, збройні сили Тайваню розробили механізм швидкого реагування. Для цього використовуються медіа-канали для виявлення «неправдивої інформації, явних сумнівів чи побоювань у суспільстві та зміцнення психічного захисту людей і військовослужбовців».

Посилено перевірку та регулювання груп, пов'язаних з КПК, і створено робочу групу для координації міжвідомчої реакції на дезінформацію. Більше того, з 2018 року було зроблено ряд спроб внести зміни до законодавства, які б дозволити державним установам Тайваню реагувати на дезінформацію, що надходить з материка. Уряд Тайваню доклав свідомих зусиль для розробки правових механізмів і координації дій між різними міністерствами та відомствами для реагування на дезінформацію.

Тайванський уряд визначає дезінформацію за трьома критеріями:

- 1) суб'єктивність (зловмисник повинен мати мотив для поширення дезінформації);
- 2) повідомлення чи подія є повністю або частково неправдивими;
- 3) інформація може спричинити шкоду особистим, суспільним чи національним інтересам.

Якщо присутні всі три елементи, то це є приводом для вживання відповідних заходів. Щоб покращити можливості населення Тайваню виявляти дезінформацію, держава сприяє освіті медіаграмотності, особливо для відповідних цільових груп, диференційованих за віком, інтересами та каналом охоплення. Відповідальним органом є Міністерство освіти. Це включає підготовку вчителів, постачання навчальних матеріалів і розробку планів уроків для початкової та середньої школи. Крім того, спеціальні освітні програми навчають державних службовців краще визначати факти в інтернет-дискурсі. Держава також підтримує низові підходи, які підвищують обізнаність громадськості щодо медіаграмотності. Серед них фінансування Національного освітнього радіо.

Є спільний «механізм протидії дезінформації в режимі реального часу», який залучає парламент Тайваню, державні міністерства та організації. Він ефективно збирає та відстежує дезінформацію та наративи з різних засобів масової інформації (газет, журналів, телебачення, Інтернету, соціальних мереж). Основним інструментом розвінчання дезінформації є прес-релізи, які роз'яснюють помилкову або неправдиву інформацію. Прес-релізи також розміщуються в роз'яснювальному бюлетені новин у реальному часі на веб-сайтах Виконавчого Юаня та його відповідних організацій. Мета полягає в тому, щоб відповісти протягом 4 годин після виявлення. Виявлення

здійснюється державними органами безпеки, які використовують штучний інтелект для виявлення найвпливовіших вузлів в екосистемі соціальних медіа/онлайн-новин.

Для боротьби з дезінформацією на Тайвані було запропоновано нове законодавство, згідно з яким постачальники цифрових комунікацій не несуть цивільної відповідальності за порушення своїх користувачів, якщо вони видаляють доступ до шкідливого вмісту після виявлення.

Згідно з чинним законодавством, Національна комісія зі зв'язку контролює практику перевірки фактів і саморегулювання місцевих ЗМІ. ЗМІ та цифрові платформи зобов'язані розкривати імена спонсорів реклами виборів, відкликання та референдумів.

У 2018 і 2019 роки введено в дію положення, яке дозволяє карати тих, хто поширює дезінформацію зі зловмисними намірами. Особа може бути покарана, лише якщо поширена інформація є зловмисною, неправдивою та шкідливою. Співробітники державної служби безпеки дотримуються триетапної процедури протидії дезінформації:

- 1) негайне роз'яснення,
- 2) боротьба з самим вузлом,
- 3) проактивна атака та підрив довіри до КПК.

Кінцева мета - залучити якомога більше громадян до цієї наративної війни.

Громадський сектор.

Пума Шен один з засновників Doublethink Lab, який досліджує інформаційні операції Китаю, зокрема те, як китайська пропаганда поширюється в інтернеті або через медіа. До спільноти входять понад 200 експертів з усього світу, які співпрацюють, збираючи на основі краудсорсингу численні докази й інциденти, що відбуваються в їхніх країнах. Разом вони формують проєкт China Index і охоплюють 82 країни світу. China Index - це проєкт для порівняння однієї країни щодо китайських впливів. Пума Шен зазначив, що в Україні вони вивчають досвід громадянського суспільства, волонтерів, правозахисних організацій, уряду і установ, які займаються кібербезпекою.

На його думку, Китай і Росія поширюють схожі наративи й пропаганду. У 2022 році китайські впливові особи у Weibo або державні ЗМІ тиражували російські наративи та дезінформацію, спрямовану проти України й західних країн та НАТО, у китайському інформаційному просторі. Вони поширюють це всередині Китаю, у Гонконзі, на Тайвані, у Малайзії та серед китайськомовного населення по всьому світу. В Україні тайванські дослідники побачили, що Китай і Росія вивчають та запозичують одне в одного стратегії і тактики. Це спрямовано на те, щоб зменшити підтримку чи допомогу Україні й Тайваню. Китай також поширював наратив, що «ми всі належимо до одного великого китайського етносу, що ми маленькі, а вони великі, у нас тече одна кров, ми всі одна сім'я, тому маємо повністю

об'єднатися, а бажання незалежності – це американська теорія змови. Подібні наративи – «один народ», «православна єдність» – Росія поширює в Україні.

Згідно зі звітом проекту Стокгольмського університету «Varieties of Democracy», опублікованого в березні 2023 року, Тайвань протягом десятиліття лідирує за кількістю зовнішніх дезінформаційних впливів, спрямованих проти нього. Головним постачальником дезінформації є КНР.

Найбільш загрозливими є короткі відео TikTok, що належить компанії ByteDance зі штаб-квартирою в Пекіні. Ця соцмережа має велику популярність серед жителів Тайваню. Напередодні виборів тайванський сегмент TikTok був переповнений дезінформацією, яка звинувачувала кандидата від Демократичної партії Вільяма Лая в сексуальних скандалах, ухиленні від сплати податків і змові з метою початку війни з Китаєм. Негативні наративи ефективні не тому, що змінюють результат виборів, а тому, що посилюють соціальні конфлікти та створюють недовіру і ненависть.

МЗС РФ заявило, що «російська сторона виступає проти незалежності Тайваню в будь-якій формі. Закликаємо всі зовнішні сили утримуватися від провокаційних дій, що підривають регіональну стабільність та міжнародну безпеку». Тайвань відповів різко: **«Росія добровільно перетворилася на громилу (в оригіналі тайванці використовували 打手, тобто, бандит) режиму Комуністичної партії Китаю і свідомо прийняла хибний «принцип єдиного Китаю».** Це стало несподіванкою для РФ, тому згодом вибори в Тайвані в Росії висвітлювалися дуже мляво. Кремль ретранслює основні наративи Пекіну. Також є спроби вмонтувати в тайванський контекст путінське псевдоідеологічне обґрунтування війни з Україною. Наприклад, «декитаїзація» і «тайванізація» порівнюється з «дерусифікацією», яку робила українська влада та уряди колишніх республік СРСР.

Висновки.

Китайський експансіонізм та наміри встановити гегемонію Пекіна в Індо-Тихоокеанському регіоні вже зіштовхнулись з опором з боку низки глобальних сил на чолі зі США в форматі QUAD. Японія, Індія, Австралія, Тайвань, Південна Корея, Філіппіни, В'єтнам протидіють спробам КНР домінувати в регіоні.

В Євразії Китай більш успішний. Він поступово підминає під себе Центральну Азію, ізолює Індію, ввів у свою орбіту впливу непримирених ворогів Іран та Саудівську Аравію, субординував Росію, «на м'яких лапах» намагається відірвати Європу від США.

В Африці сіноколоніалізм майже не зустрічає опору на тлі викидання Росією та Китаєм Заходу з континенту, в тому числі і силовими методами, за якими стоїть РФ, сприяючи низці військових переворотів в зоні Сахелю.

Практично Китай очолює «Коаліцію зла» у складі РФ, Білорусі, Ірану, КНДР, де Росія відіграє роль руйнатора світопорядку, розчищаючи дорогу Серединному Царству до глобального панування.

Україні в Європі та Тайваню в Тихоокеанському регіоні доводиться протистояти силам «Коаліції зла» в час деградації США як глобального лідера і занепаду Заходу в цілому, дріб'язковості і нікчемності переважної більшості його політикуму, розбещеного і розпещеного російською та китайською корупцією.

Для України та Тайваню важливо поєднати зусилля на рівні громадянських суспільств, створивши платформу співпраці **«КиТай» (Київ – Тайбей)**. В той час як КНР та РФ діють за принципом «поділяй та владарюй», їм має бути протиставлений принцип солідарності та консолідації зусиль суспільств, яким московський рашизм та пекінський гегемонізм відмовляють в праві існувати як державам.

Поступ глобальних хижаків, вирощених західним політикумом впродовж кінця XX ст. – початку XXI ст., має бути зупинений синергією дій Глобального альянсу сил Опору.



**Вікно в Азію. Спеціальний випуск. Частина III
«Китай: поступ хижака. Країни Опору»**

**Китаєзнавча група
Центру «Стратегія XXI»**

Серпень 2024 р.